

Láska k mluvení a láska k chůzi

Pietro Archati

V Goethově Pohádce o zeleném hadu a krásné Lilii je na otázku: „Co je osvěživější než světlo?“ dána odpověď: „Řeč.“ Na rozdíl od zvířete dovede člověk mluvit, může řečí sdělit druhému své myšlenky, dochází k výměně myšlenek mezi lidmi: co člověka vzrušuje v nitru jeho duše, je na křídlech slov nesen ven; druhý člověk chápe svým myšlením myšlenky obsažené ve vyslovených slovech, rozumí smyslu toho, co mu ten druhý chce říci, a oddělenost dvou lidí je překonána. Jednotvárné světlo myšlení se řečí, rozhovorem, stává takřkajíc pestrým světem barev, každý člověk vyslovuje myšlenky v jiném barevném odstínu.

V řečtině existuje kouzelné slůvko „logos“, které znamená jak „logické“ myšlení, tak i vyslovování myšlenek slovem. Člověk byl považován za výtvar božského Logu, božského myšlení vyslovujícího se ve světě a skrze svět. On sám je schopen myšlení a mluvení, je schopen stávat se stále tvořivějším ve svém myšlení, stále výmluvnějším ve vyslovování svých myšlenek skrze slovo. Není divu, že v Janově evangeliu je bytost, která v sobě chová tu nejčistší a nejhlubší lásku ke všem lidem, ona lidsko- božská bytost, která nade vše miluje schopnost myšlení a mluvení všech lidí, nazývána „Logos“. Tato bytost dává každému člověku sílu vytvářet tvořivé myšlenky vyvěrající ze základů světa, uchopující smysl světa a milující cíl světa; od ní se člověk učí umění vyslovovat slova lásky, která mohou naplňovat srdce nadšením.

Příroda je výrazem, řečí božského ducha. V každém kameni, každé rostlině, každém zvířeti promlouvá duch k člověku. Je na člověku, aby se této řeči tvořivého ducha učil stále lépe rozumět. Svět není pro toho, kdo mu dovede naslouchat, nikdy němý, on ustavičně promlouvá, a jsou to láskyplná slova, která v myšlenkách vyslovují vnitřní podstatu věcí - i podstatu člověka - srozumitelné pro toho, kdo je miluje. Ve slovech vyslovuje člověk pro ostatní lidi to, co si myslí, co cítí a chce. I Parsifal musel nejprve ujít dlouhou cestu, než mohl *vyslovit* onu důležitou otázku, otázku na utrpení Amfortasovo. Každá otázka vyvolává *odpověď*, touží po slovu, které poví druhý člověk a díky kterému mohou oba prožít pospolitost v myšlení.

Co získá osamělý myslitel řečí? Co je k němé myšlence přidáváno rozhovorem? Přece myšlenky druhého člověka! Ty získám ke svému myšlení, když se s ním vyslovuji. Rozhovorem - jeho praobrazem jsou platónské dialogy - získává člověk ponětí o tom, jak nezměrný, jak bezmála nevyčerpatelný je světový rozum, když už i jeho zvláštní zrcadlení v myšlení každého jednotlivého člověka je nevyčerpatelné. Vlastní myšlení slouží porozumění světu, vzájemný rozhovor slouží dorozumění lidí. Lidé se v rozhovoru dorozumívají o tom, že svět je nevyčerpatelný, že myšlení každého z nich může vzít v úvahu vždy jen jistá hlediska. Každý může myslet správné myšlenky a každý může jen získat, doplní-li je myšlenkami druhého. V myšlení může člověk prožívat jednotu světa, v mluvení mnohotvárnost jejího možného výrazu. Svět je nanejvýš obdivuhodné umělecké dílo, nekonečné bohatství krystalizovaných myšlenek, a každý člověk je zcela jedinečným zrcadlením této nekonečnosti. Prostřednictvím mluvy vyjadřuje člověk nejen své myšlenky, ale i svůj úmysl jednat, to, co v něm jakožto volní impulsy, jako ideály a životní cíle naléhá na uskutečnění ve vnějším světě, co chce být nejen vysloveno, ale i vykonáno, přeměněno v čin. Na konci

rozhovoru, když bylo vše řečeno, lidé vstanou a *rozejdou* se, každý tam, kde má své zvláštní místo, kde jej očekává jeho činnost. Každý jde svou vlastní cestou, na svých vlastních nohou, svým zcela individuálním způsobem.

Vzpřímená chůze je to první, co si dítě podmaní, ještě než se naučí mluvit a myslet. Odkud se bere tato první láska dítěte, toto úsilí o vzpřímení, odkud se bere ta nepopsatelná radost, kterou dítě ukazuje, když dokáže ujít své první krůčky, zcela bez pomoci, bez jakékoli opory?

Samostatná chůze je první krok ke svobodě, ke svobodné pohyblivosti v prostoru a čase. Vlak *veze* mnoho lidí ke společnému cíli, potom ale všichni vystoupí a každý *jde*-, každý směřuje své kroky za tím, co má vyřídit, každý ve své hlavě zcela přesně ví, kam má jít a co má dělat. A člověku nepřináší tolik štěstí, když se nechává vézt, jako když může sám z vlastní síly jít. Cesty, které člověk za svůj život urazí, ten nespočet kroků, které udělá, nesou otisk jeho jedinečné individuality. Je zcela nemožné, aby dva lidé šli úplně stejnými cestami, nebo aby šli i jen stejným způsobem.

Myšlení a chůze představují nádhernou polaritu, která je mluvením vyrovnávána; mluvit totiž může člověk o tom, co si myslí, i o tom, co dělá. V myšlení spějí lidé ke sjednocení, k obecně platnému, k pravdě platné pro všechny. Chůzi koná každý svým zcela individuálním způsobem, protože cesty osudu, kterými je každému člověku dáno jít, jsou ojedinělé, protože příspěvek, který má každý podat ve svém konání, je jedinečný. Chůze, pohyb dolních končetin, je předpokladem pro jednání: nohy člověka zanesou tam, kde mají jeho ruce něco vykonat, kde má učinit úkony a činy pro své bližní, pro něž má jen on nezbytné nadání. Tak jako cesty, jimiž se ubírá, jsou i činy člověka zcela jedinečné. Milovat člověka v jeho nezaměnitelné individualitě znamená urovnávat mu cesty, jimiž chce jít, jimiž musí jít, aby svá zcela individuální nadání skrze své činy použil pro blaho všech lidí, aby pro lidstvo splnil úkol, který může splnit jenom on.